

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accomodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam abundè
suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

Feria Tertia. De Causa Mortis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56277)

Hebraei, quādiu in Ægypto Ioseph viuebat, pace sub Pharaone & summa quiete fruebantur, sed statim vt Ioseph ad patres appositus est, & alius quidam Pharaon regnū adiit, miserum in modum afflictū fuisse, & laboribus quodammodo exhaustū. Insignis profectō allegoria, cuius sensus & expositio hæc est: in statu innocentia & prima mundi ætate, quādiu iustitia originalis, cuius figuram gerebat Patriarcha Ioseph, in terris regnabat; omnis ille populus, facultates inferiores intelligo, summa in pace viuebat, appetitu scilicet rationi, ratione animæ, anima autē Deo obtemperate. At confestim vt Ioseph exspirauit, gratia ablata est, ac iustitia perditā, alius quidam Pharaon imperio successit, nouus inquam appetitus, qui ad instar crudelī tyranni totum interius statum deuastabat, omnesque facultates animæ profligabat. Expertus id erat gentiū Apostolus Paulus, dum exclamat, *Sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Has itaque turbas, motus, hocce bellum, & hæc diuortia peccatorum concitauit, itaque vetus illa venificā in mundum descendit.

Rom. 7.

Sed iam nimis diu de morte locuti sumus satius n. foret eiusdem meminisse, quam longos de eadem sermones texere. Quapropter mementote Auditores, & eiusdem recordamini, sapius de eadem cogitate, ac vobis in mentem reducite, quid mors sit, eius potentiam, vires, robur agnoscite, & in æternum, teste Salomone, non peccabitis.

Tu vero, o Deus, immortalis, qui præter solam mortem creasti omnia, eius animæ lamenq̄ memoriā firmiter semel, obsecro, insculpito; ac deinde mentibus nostris, quod horribile hoc monstrum sit, quāque cruenta hæc bellua, insigito. Fac vt perfecte semel quid ipsa sit sciamus, sciamus inquam, ipsam esse omniura rerum vltimum, nobilitatis despoliationem, diuitiarum prædatricem, deliciarum finem, atque omnium mundi honorum terminum; ipsum vero motū esse, egredi superbis illis palatiis, & quidē pedibus animam & vitam ratione quadam insolita amittere, tumultum cæno & sordibus searētē ingredi, ac deniq; ex omnibus mundi diuitiis nihil præter semilacrum indusum

secum ferre. O rem amaram & vere iustissimam! o funestum nuntium! Deinde discamus Domine, quānam eius vis sit tyrannis, potentia, vt nimirum sit regina, quæ Regibus imperet, Princeps quæ Monarchas depellet dominatrix quæ totum terrarū orbem crudeli imperio flectat: vt illa sit, quæ nullum robur metuat, nullas vires reformidet, quæ Cæsares, Annibales, Hercules, Alexandros subegerit; vt illa sit, quæ omnibus artibus & scientiis dominetur, quæ omnes Academies confuderit, & euerterit, quæ Platones, Socrates, Aristoteles, Senecas, atque adeo omnē Philosopherum scholam obmutescere coegerit: vt sit illa, quæ Croesos, Cyros, Alfueros, & Crassos Romanos pessumdederit, ac subiecerit. Hęc igitur Domine, cogitatio animas occupet, vt crudelis huius sanguisugæ naturam perspectam habentes, eandem timeamus, timentes de eadem cogitemus, cogitantes ad eam nos disponamus, quo bene in Domino moti, & deinde æternam vitam nancisci valeamus; illam inquam vitam quæ nos in sempiterna beatitudine manet, ad quam nos Pater, & Filius, & Spiritus S. conducat. Amen.

FERIA TERTIA.

DE CAUSA MORTIS.

Partitio.

- I. An mors homini sit naturalis.
- II. De statu innocentia in deliciis deperditio.
- III. De hominis inextinguibilitate.
- IV. De similitudine hominis cum Deo.
- V. De miseris status lapsu.

Memorare nouissima tua, & præsertim vt mors in orbem intrauerit, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

PRIMVS Israelitarum Rex Saul, singulari Dei priuilegio ad regnum Iuda euectus,

aus, quod ad pastores eius continua serie in sempiternum & uolueretur, cum tanto se beneficio ingratum ostenderet, Deique leges ac voluntatem negligeret, & tantum non conculcasset, regio misere excidit, totamque posteritatem & nepotes usque ad vltimam generationem eodem quoque priuauit: qui deinde una cum filiis atque omni Hebraeorum nobilitate, in montibus Gelboe, à Philisthiim fugatus occubuit. Lugubris hic casus, & varia hæc fortunæ vicissitudo, fuit umbra ac velut prima delineatio eius infortunii, quod à multis iam retro sæculis miserum humanum genus incurerat. Adam enim qui primus inter homines principatum obtinuit, à Deo conditus cum esset, ut in omnia animalia dominaretur, & mori non posset, utque vniuersi orbis imperium tam ipse quam posteri eiusdem moderarentur; tam eximio sese priuilegio indignum exhibens, creatorisque sui iustus neuiquam obtemperans, immortalitatis coronam, magno suo infortunio & malo, cum tota posteritate, adeoque omnibus hominibus, ad mortem, sepulchrum, & cineres, in montibus Paradisi terrestri, idque diaboli inuidia & astu, condemnatis, perdidit. O historiam fatalem! ô diem lugubrem! ô casum deplorandum! Quid è contra opponas? necesse est, fieri debet, à peccato hoc descendit: natalis ille mortis est, & ipsa, quam vobis aperire proposui, materia. Sed prius sanctissimi Spiritus opem, qui intellectus tenebras discutiat, & gloriosæ Deiparæ matris suffragia postulemus, quam Angelicis verbis saluantes, in partem concionemque vocemus, dicendo:

AUE MARIA.

Multi tum doctrina tum ingenio præstantes, & in Sacris quin etiam ac Theologicis scientiis apprime versati, sollicitè inuestigando quid mors foret, & vndenam profecta in hunc mundum venisset, homini eam naturalem ac quodammodo ingentam esse putauerunt; opinati eam occultam quandam priuationem esse, quæ ab ipsis iam inde incunabulis, in eiusdem essentia

naturaque sensim foueretur, quæque eundem paulatim, nihil minus expectantem, ad sepulchrum tandem cogeret. Duabus potissimum rationibus; primo quidem intuitu verisimilibus atque apparentibus, opinionem hanc stabiliebant, quarum hæc prima est. Certum est, homini mortem præter naturæ & substantiæ constitutionem non accidere, in quantum materia & forma & contrariis, quæ semper se mutuo oppugnant, constant; atque ideo eorum destructionem quæ per mortem contingit, oportere esse naturalem. Quidquid enim componitur ex contrariis, est natura corruptibile. Altera vero hæc est: Mortalem esse & mori posse, homini à natura ingenitum est, ac proinde ipse moriendi actus, id est, ipsa mors, eidem naturalis sit oportet, cum actus & potentia, iuxta Philosophos, eiusdem sint ordines.

Alii vero huic priori opinioni non vsque adeo repugnantes, ut tanto eam verisimiliorem redderent, & quæ eidem officere viderentur, refellerent, dicere non sunt veriti: mortem, quam Adamo Deus ante peccatum interminatus erat, dicens: *In qua- Gen. 2. cunq; die comederis ex eo, morte morieris*: de anima morte intelligendam esse, quæ per peccatum à Deo se separat, eiusque gratia destituitur, cui tamen omne eiusdem esse ædificium ac moles inhæret: non autem de morte corporali, quæ duas illas partes iam ab utero & primo instanti, sibi inuicem indissolubili vinculo coherentes, & in humano corpore artissime connexas, separaret ac disungit. Primus opinionis huius assertor, ac velut Corypheus existit Philo, ingenio ac doctrina singulari, atque eloquentia propemodum diuina (quippe qui propter eandem Plato Iudæus à veteribus *Lib. 1. de al. Eucherius Lugdunensis Comment. in Genesim, & Eugubinus in Pentateuchum*, qui omnes ac sola ratione, velut fundamento firmissimo, nitentur. Christus omnia mala quæ Adæ peccatum homini inuexit, destruxit; mortem autem, quæ quotidie adhuc grassatur, non abstulit aut aboleuit; ac proinde peccatum eandem non pepe-

rit, sequitur igitur eam homini naturalem & congenitam esse. Sed nequid nimis: ex ipso enim Evangelio errorem vestrum confutare poterimus; nam in Ioan. & 1. ad Corinth. Epist. cap. 15. scriptum est, utrumque à Christo Salvatore nostro destructum esse, peccatum quidem, primo suo in orbem aduentu; mortem vero, secundo aduentu, extremi scilicet iudicii die, penitus destructum iri.

Pontifex Gregorius, magnus ille Ecclesie Doctor & colamen, eiusdem etiam opinionis fuit, & easdem partes secutus publice eandem scriptis propugnauit. Scribens quippe ad Eulogium Patriarcham Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum eandem asseruit. Ecce verba Epistolæ: *Si Adam, qui primus peccauit, anima in peccato mortua non est, quomodo de ligno vetito ei dictum est: In qua unque die comederis, morte morieris? & ecce comedit Adam & Eua de ligno vetito, tamen in carne sua ultra nongentos annos postmodum vixerunt: constat itaque, quia in carne non est mortuus.* Sed opinio hæc, ignoscant mihi sanctissimi Viri manes, non est vsque adeo probabilis neque in verbis diuinorum testimoniorum fundata; quin & iniuriam facit sancto illi innocentie statui, cum eum funeri, morti & exequiis obnoxium statuit.

Dicendum igitur est, relictis sequioribus hisce opinionibus ac sanctorum Patrum, prioribus illis longe numero superiorum, vestigiis insistendo, idque iuxta sacram literarum sensum, & ex communi Catholice Ecclesie credendi modo, mortem è solo peccato progenitam ac procreatam esse veramque delicti in Deum commissi filiam existere: nequaquam autem nobis congenitam aut ingenitam esse. Celebris huius opinionis assertor atque acerrimus propugnator, ipse est Augustinus, cuius vnus auctoritas omnium instar esse debet; qui verba illa Genesios: *In quacunq; die comederis, morte morieris,* tam de morte corporali quam animæ intelligi posse putat. Et sane, postquam Deus omnipotens minas illas Adamo assentasset, & inobedientie crimen iam

commissum esset, quo decretum firmum & irreuocabile redderet, verbi que suis pondus inesse ostenderet, infelicem illum reum, Paradiso terrestri, ne fortasse admirabilem illum vitæ fructum gustaret, eumque gustando à morte sibi destinata immunis foret, exulare coegit: qui etiamsi quamprimum post expulsionem, mortem non subierit, eandem tamen post plurima annorum curricula ac varios in huius vitæ stadio decursos labores expertus est.

Nam quemadmodum cruentus ille filiarum incola aper cum venantium refo sciatus est, in loco non manet, sed per montes & plana, per deserta & inuia, assidue curstat, donec exhaustis iam viribus, venisque sanguine destitutus, procul à loco in quo vulnus accepit expirat. Ad eundem modum & Adam, qui licet aper non fuerit, à bestiarum tamen agendi modo parum abfuit, comparatus est iumentis, & similis factus est illis, cum enim à Satana peccati olim iaculis confixus esset, itaque lethale vulnus accepisset; non in iplo in quo læsus est loco expirauit: sed per terram euagatus, perque varias mundi plagas cursitans, deficientibus paulatim viribus, longo post tempore, nongentos videlicet annos animam efflavit, ac tum primum ex vulnere, quod longo ante tempore in Paradiso terrestri accepit, mori cœpit.

Videmus etiam quotidie arbores, ramos quaquaersum diffundentes, & vmbrosis comis luxuriantes, cum semel fulmine ictæ fuerint, licet statim non emoriantur, semperque alios ex se ramusculos progignant, atque aliquis semper in iis viror permaneat, tandem tamen exficari, trisculum illud fulminis telum, quo dudum ante percussa sunt, tum demum, cum minime creditur, vires exercere. Adam prima illa arbor, truncus, inquam, & origo totius humani generis, infelici peccati iulmine percussa, (cuius arboris omnes nos rami quidem existimus) eadem licet hora mortua non sit, post longum tamen temporis spatium vulneris grauitatem experta est, quod eandem medulla ac virore spoliavit, atque omnem ei vitam abstu-

abstulit. O istum fatalem & nimis ah infelicem!

Peccatum igitur morti ianuam referauit, non vero natura humanae inhaeret; quod Pauli testimonio euidenter ac manifestum fiet: *Stipendium peccati mors*. Et Apostolus Iacobus: *Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem*. Peccatum itaque an non infelix ac nefarius quidam pater est? vix enim deliberata voluntate consummatum erat, quin statim infelicem illum sobolem; mortem, inquam, & interitum produxerit. Ad eo ut certum & indubitatum sit, crudelem illam Parcā ē peccati, non vero naturae vtero prodire & eam ipsam ab eo velut quoddam vulnus & plagam infligi, non vero a natura nobis adhaerescere. Memrem meam ut explicem, dico hominem duobus respectibus considerari posse; primo, in puris naturalibus & iuxta conditionem naturalem, ab omnibus donis supernaturalibus, & omni gratia manere segregatum, in quo statu dicendum est, homini mortem, non secus ac reliquis animalibus naturalem fuisse. Secundo vero, in statu innocentiae, ea nimirum perfectione & modo, quo à Deo Optimo Maximo conditus est, in summa, inquam, naturae perfectione, scilicet rectissimus, scientissimus, innocentissimus, variis gratiis cumularus, priuilegiis diuersis ornatus, impassibilis, ab omni morbo & agitudine alienus, immortalis, vitalis, & in aeternum victurus, modo se à peccando continuisset: atque hic dici non potest, mortem illi naturalem & congenitam fuisse, sed crucem potius ac supplicium, & tormentum grauissimum.

Saul Israclitarum Rex aequanimiter ferebat se ad regiam dignitatem euectum non esse, regnoque carere, antequam id ipsum adeptus esset; sed ad solium iam sublimatus & ex tanta hominum multitudine regno dignissimus indicatus & postquam iam aliquo tempore diadema gestando regias delicias degustasset, aegerrime ferebat se solio deturbatum, regnumque ad inimicissimum suum deuolutum esse, adeo ut suam non raro conditionem deploraret.

Heli Pontifici non graue erat, antequam

Pontificium, quo nulla apud Iudaeos in Sacris dignitas erat sublimior, obtinisset, amplissimo hoc munere priuatum viuere. Sed, postquam id ipsum iam aliquot annis gessisset, & insulam Pontificiam gessisset, eadem subito priuari, magnam ei proculdubio molestiam peperit, magnique doloris causa exstitit. Idem omnino de homine dicere quid nulleat? cum enim hunc in originali nuditate contemplot, ac proinde natura morti obnoxium, non existimo graue ei fuisse, immortalitatis corona priuatum, ac tot gratis destitutum viuere. Sed si eum consideres, ut qui iam dudum priuilegiis gauisus sit, & illdem vnico momento excidat; quanto eum dolore confectum, qua animi amaritudine, excruciatum putabis, & cum eo simul vniuersam humani generis posteritatem? Et sane dolor hic adeo extremus ac vehemens est, ut dum, si aliquoties mortis, quae tantum hoc malum inuexit, nosque semper committatur, vel tantum meminisset, eamque ante oculos haberemus, in aeternum non offenderemus. Hoc namque suadet Salomon dicens, *Memorare nouissima tua, & in aeternum Eccl. 7. non peccabis*. Atque hoc ipsum mihi iam thema delegi, de quo hodiernam concionem instituiam, quam in duas partes disperiar. Primo de statu illo loquar, in quo homo antequam peccando Deum offenderet, vivebat: ac deinde de illo, in quem post admissum peccatum incidit. Hinc porro facile eliciemus, eequae mortis & inuentus causa exstiterit, & quodnam eius tyrannidis crudelitatisque principium: vos benignas tantum aures dicenti accommodate, & ipse ad primam me partem proponendam accingam.

Quanta aurei illius seculi felicitas ac beati illius innocentiae status dignitas (in quo maiores nostri, nimis heu! breui tempore vixerunt, sed in quo, ni per peccatum sterisset, tam ipsi quam omnes ipsorum nepotes permansissent) dignitas fuerit, cum eius, quae Sacrae nobis litterae tradunt, tum vero ex miseris, in quas tam splendido & felici statu priuati decidimus, perspici abunde potest. Quam vero praecleara, quam rara, quamque mirabilia in Genesi nobis propo-

Rom. 6.

Iac. 1.

Dupliciter homo considerari potest.

Figura. 1. Reg. 11.

nuntur? Quid enim excellentius, iucundius, aut quid admirabilius dici vel cogitari posset iis quæ de Adamo & Eva primis mundi incolis refert Moyses? *Erat uterque nudus, & non erubescant.* E quibus verbis duplicem est felicitatem colligere, in primis sanctam quandam innocentiam, & admirabilem in utroque simplicitatem, cum nullus pudoris sermo esset, ipsaque corporis nuditas neutrum offenderet, nec dedeceret: deinde vero impassibilitatem nunquam auditam vel visam, corpus namque hoc, quod ex parte iam gloriosum erat, licet nudum & inerme foret, omnis corruptionis, quoad exteriora incommoda, quæ ingruere poterant, expers erat, nullis passionibus obnoxium, & ab infirmitate omni que morborum genere immune. Non enim metuebat calorem, frigore non adutebatur, in optimo semper statu ac temperie erat, nihilque omnino reperiebatur, quod expugnare vel oppugnare id ipsum posset. Non erat tunc opus vestibus, decrant sartores, tintores decrant & officina.

Salomon vero longius adhuc procedit, aliaque de innocentia statu encomia deponit: *Fecit Deus hominem rectum, & se se infirmitatis miscuit disputationibus;* ait, *Rectum*, forsitan ut insinuaret, hominem non esse à Deo conditum, ut per terram serpat, aut, ut more bestiarum, ad eandem oculos conuertat, sed sublime à Deo illi os datum esse, ac cælum intueri iussim, & Angelorum iustarum in altum oculos & vultum efferre. Deinde, quis scit, num demonstrare voluerit, in beato illo & felicissimo statu rectissima omnia in homine futura, voluntatem nimirum rectam diuinamque; quam maxime conformem, partes inferiores etiam rectissimas, easque ad rationis superioris perpendiculum quam optime directas? sed postquam peccatum superuenit, omnia incuruata, conuulsa ac destructa sunt, *ipse se infirmitatis miscuit disputationibus.*

Refert in Polyhistorum Solinus, Lacedæmonios, qui nulli in vniuersa Græcia ciuitatum morum honestate, tum optima reipubl. administratione concedebant, Delphos oraculi consulendi ergo viros misisse,

qui sciscitarentur, num eorum respubl. diuturna foret: respondisse vero Deum, tamdiu eam in flore & vigore futuram, quamdiu rex eorum incederet rectus, sed tum demum eam pessum ituram, cum claudicans ad gubernacula federet. Nec caruit oraculum euentu. Agesilao enim, qui deformiter claudicabat, ad regnum euecto, vniuersa respublica corruit, ac prior illa maiestas, quam diuturno temporis spatio illibatam custodierant, paulatim consenuit atque decoxit. At multo id oraculum videtur futurum diuinus, si humanæ naturæ statui adaperetur: diuinis quippe oraculis iam ab ipso mundi principio prænuntiatum erat, humanum genus, quamdiu Adam omnium hominum summus, ac dominus in earectitudine, in qua eum Omnipotens creauerat, persisteret; feliciter & prospere acturum: sed statim ut claudicaret, idque in illam partem ad quam peccatum vergebat, omnia pessum itura, & in exitium properatura. Oraculum porro hoc est, *In quacumque die comedere ex eo, morte morietis.* Vnicum autem peccatum claudum eum reddidit, vnicum quoque peccatum humeris eius impositum dorsum eius incuruauit, nec solum illius, verum & omnium nostrum. Hinc ingemiscens ad Dominum Regius Propheta exclamat: *Spiritum rectum misit in visceribus meis.* Quasi diceret, Redde mihi Domine spiritum illum rectum, valentem, spiritum nouum, quem non modo habeo, peccatum nimis heu! graue, ad terram prope modum incuruauit, adeo ut prima rectitudine exciderit. Sed pergamus in status innocentia aureaque ætatis perfectionibus recensendis.

Deinde ex ipsa malorum, quæ hæreditaria successione in nos, quamprimum ut nati sumus, deuoluuntur, illade, prioris faculi statusque innocentia felicitas facile colligi potest; adeo ut calamitates, & ærumnas, si quis intueatur, facile videre valeat, quanta beatitudine ob vnicum peccatum exciderimus. Cogitet, inquam, in primis acerbissimum illud decretum, quod aduersus primam peccatricem Euam, idque in delicti expiationem, promulgatum fuit.

Gen. 3. *Multiplicabo arumnas tuas, & conceptus tuos, in dolo: & paries filios tuos, &c.* Dicere vult: Felix, o nimium Eua, tua si bona nouisses, si voluntati meae obsecuta in præceptis ambulasses; sed iam, quoniam, nescio quo suafu, tui ipsius oblita, mea iussa conculcasti, ærumnas indies augebo, filios tuos cum horrore concipies, cum dolore & cruciati extremo paries, vita scatebit malis ac mille anxietates mors includet. Quid, tantæ animis cœlestibus ira? Igitur in statu illo, rimauo, ni peccatum in mundum uenisset, nulla fuisset in prolis conceptione infelicitas, nullus in pariendo dolor, coniugalibus actus nullam turpitudinem habuisset, sed perfecta & absoluta omnium rerum felicitas, atque aurea quædam sæcula regnassent.

Ibid. *Maledictio potro Adami maiora & grauiora adhuc mala includit; Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus uita tua.* Quasi diceret: Ni peccasses, terra sponte, nec aratio proficilla, segetes, fruges, atque omnia fructuum genera, & quidquid ad vitam necessarium foret, protulisset, nulloq; vos vestro dispendio, gratis & quidem liberaliter ac laute, velut naturales luos & domesticos, educaisset: nam ipsa tellus

Omnia liberius nullo poscente ferebat,

-----nulli subigebant arua coloni,

Nec renouatus ager grauibus canebat aristis.

Mella dabant folia, tum flumina nectaris ibant.

In illa scilicet ætate quidquid erat, hominum voluptati seruirebat, mille deliciae erant in orbe, ac nullum omnino malum metuebatur. Vnde Augustinus: *Tam felix status, ut nullum bonum abesset homini, quod reuera & uoluntas optare posset, nullumque malum adesset, quod hominis feliciter uiuentis carnem uel animum offenderet.* O statum uere felicem, ac mille uotis exoptandum! Profecto si breuis hæc uita, uita hæc fragilis, fugax, grauis, laboriosa, ærumnosa, mille casibus & infortuniis exposita, uobis, o cosmophili, tantopere arrideat, si tanto eam amore complectamini, si ita illam foueatis, si quacunque illam ratione protegere, ac mortem temis uelisque fugere conemini: quam iu-

cundam obsecro & gratam uitam illam fuisse putandum est, quæ mortem non metuebat, ærumnis carebat, pœnarum expers erat sed iucundissima, atque omni felicitate erat cumulata?

David uates cum hinc felicem illum statum, hinc uero calamitatem in quam genus humanum peccando delapsum erat, in mentem reuocaret, exclamat: *Homo cum in bono re esset, non in illo: ut: comparatus est iumentis insipientibus, & similis actus est illi.* Ecce quænam infelicitas. Insenlatus Adam ad summos honores, & gloriam euectus cum esset, totius orbis Dominus ac princeps, atque a deo omnium creaturarum caput constitutus, & simul Doctor, non dico in vitroque iure, sed in omni scientiarum genere, immortalitatisque priuilegio donatus; felicitatem suam demens non agnouit, sed comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: primo quod regio illo loco, paradiso in qua voluptatis, eiectus sit, quod morti & variis calamitatibus obnoxius reditus, quod per terram desertam instar iumentum sine Domino euagari, atque inter animalia uiuere coactus.

Deinde, quoniam uoluptatibus instar bestia, quam natura uentri obedientem finxit indulgit, ideo quoque bestia instar ad mortem tam animæ quam corporis, fuit condemnatus: postremo, quod, cum esset immortalis, in loco uitæ constitutus, & ad instar Angeli uiuere; in peccatum ex gratia statu delapsus, bestiarum more mortem sentiat iisdem omnino passionibus obnoxius. An non igitur similis factus est illis? quis eheu! talia fando temperet à lachrymis? Sed figuram in hanc rem producamus:

Magnus ille Babyloniorum Monarcha 1. Reg. 25. Nabuchodonosor, ille, inquam, qui sanctissimum simul & amplissimum Hierosolymorum templum diripuit, sacra uasa & Ierem. 39. omnem sacram suppellectilem sacrilega manu profanauit, uniuersam Israelitarum nobilitatem ferro & carenis grauatam captiuam in Babylonem abduxit, cum sese uictoriis ac triumphis turgidus gereret insolentius, deque prouincis ac regnis imperio acqui-

aequisitis superbiret, & ad instar numini a-
 licuius coli vellet & adorari, occulto Dei
 iudicio regno & sceptro fuit priuatus, solio
 derubatus, in desertum compulsus, & sep-
 tem annorum spatio ferae instar per solitudi-
 nem errando herbas comedere coactus.
 O vere admirabilem rerum mutationem, o
 surbitam metamorphosim, o vicissitudinem
 nunquam auditam vel visam! quis legit vn-
 quam aut vidit, regem potentissimum in a-
 nimal brutum commutatum? Fuit hoc ve-
 rum ostentum, vel ipsa potius figura casus
 illius quem protoplastus Adam incurrit, hic
 enim a Deo totius vniuersi rex constitutus,
 & quidem rex in sempiternum, simulq; vi-
 tam immortalem nactus, cum felicitate ac-
 cepta gratiaque data insolesceret, & vix se-
 ipsum nosceret, diuinos quin etiam honores
 ambiret, ad mortem fuit condemnatus, ho-
 noribus priuatus, paradiso expulsus, inque
 desertam terram, in qua cum bestiis & inter
 bestias ageret, relegatus, *Comparatus est ita-
 que iumentis insipientibus & similibus factus est
 illis.*

III. Salomon omnium mortalium sapientif-
 simus, ac regum Iuda facile rex, status hu-
 ius felicitatem perfectionemque exaggerans,
 ait, *Deus creauit hominem inextermina-
 bilem, id est, impassibilem, qui mori non pos-
 set, & cui nihil noceret, Et ad imaginem simi-
 litudinis suae, inuidia autem Diaboli mors intru-
 it in mundum.* O sceleratam inuidiam! o
 mortem ah nimis infelicem! noceat, obse-
 ro Adae posteris, creatum a Deo hominem
 inexterminabilem, id est, immortalem; adeo
 ut si primus generis nostri parens Adam non
 peccasset, omnes immortales fuissetis.
 Erat quippe immortalitas praecipuum, ac
 maximum status innocentiae privilegium,
 ac velut gemma, quae eum praeceteris con-
 decorabat. Sed Theologice hic demonstra-
 bo, quoniam hoc ipsum modo debeat intel-
 ligi, idque breuiter, & quam possum com-
 pendiosissime.

Condidi reuera hominem Deus immor-
 talem, pati nescium: si enim in primaua in-
 nocentia persistisset, mori non potuisset, &
 ab omni passione prorsus fuisset immunis,
 nec mortem quam sensu degustasset, haec in

calamitates, in quas delapsus est, incidisset.
 Haec quidem immortalitas ipsius naturae de-
 bita non erat, neque ei propria: nam si ma-
 teriam e qua compositus est, & temperiem
 qua constat, consideremus, mortalis erat ac
 verum prauarum affectionum mancipium.
 Sed Altissimus, in cuius ille protectione
 commorabatur, quippe eius singularem
 quandam rationem habebat, omnipotenti
 sua prouidentia & scuto eum suo protexe-
 rat, nullum ut earum huius telum illi no-
 cere potuisset, atque vnde quaque sua eum
 tutela velut armis communierat, variaque
 antiphar maca dederat, quibus aduersus
 omnes vitae suae insidiantes vteretur, & pro-
 fligaret ea, quae sibi inimica atque aduersantia
 cognosceret.

An non enim certum est, ac quotidiana
 confirmatum experientia, non nisi duabus
 mortem aut naturalem corruptionem viis,
 homini posse accidere, interna scilicet via,
 & intrinsecus operantibus viis, quae intra es-
 sentiae eius moenia inclusa sunt, ut sunt, de-
 fectus caloris naturalis, item humoris ra-
 dicalis, vel praedominans quaedam & effraenis
 passio, quae ita nimirum eum in transuersum
 abripit & perturbet, ut spiritum interclu-
 dens, mortem ac celeret. Altera intrinseca,
 quae ut plurimum per contraria & repugnan-
 tia prouenit, ut cibi, naturae eius contrarii,
 temporis & aeris intemperies, fortuna im-
 perus, aliaque quae homini exterius accide-
 re solent. Porro homo, quem caelum singu-
 lari quadam ratione (quandoquidem tum
 in protectione Dei versabatur) fouebat, nul-
 lo haec omnia negotio peruicisset, & ut ni-
 hilum contempnisset ab omni periculo tutus
 & immunis.

Præditus erat ad haec absoluta quadam
 cognitione & iudicio, quod instar facis lu-
 cidissimae in animae eius penetralibus sem-
 per collucebat, quod orania & singula, quae
 vel prodesse vel obesse possent, ei ample-
 ctenda vel fugienda diceret. Habebat
 quin etiam ante oculos lignum vitae,
 quod in medio paradisi iucundissimo sem-
 per vitore vernabat: cuius fructus adeo ef-
 ficaces & potentes erant, ac quodam-
 modo medici, ut quicumque eisdem degu-
 stasset

Quantam
 ratione ho-
 mo conditus
 immortalis.

stasset, si fortasse naturalis in eo calor decoquere incepisset, redintegrato ardore, ac resumpto honore radicali, & veluti restauratis viribus, viuendus mox ac vegetus, cum certa immortalitatis spe, appareret. Erat illic & continua pax, & mutua inter homines amicitia, ipsa quoque animalia hominibus obediebant, creatura etiam illis non aduersabantur, nec daemones praedium mouebant. Adeo ut nisi peccatis Deum ad iracundiam prouocassent, mori omnino non potuissent.

147. c. 6. Testatur id ipsum Papa Gregorius: *Ad hoc homo in paradiso positus fuerat, ut si se ad conditoris sui obedientiam vinculis charitatis coniungeret, ad caelestem angelorum patriam quandoque sine carnis morte transiret: sic enim est immortalis conditus, & ita non si peccaret, & mori posset, & sic mortalis est conditus, ut si non peccaret, etiam non mori posset.* Penitus adhuc in materia huius adyta penetremus.

147. d. x. Aquinas ille Thomas, Sorbonae nostrae stirculus, omnium Scholasticorum facile princeps de corporis humani agens immortalitate, in qua primi generis nostri auctores à Deo conditi erant, ait, corpus Adae incorruptibile fuisse, non naturali quodam vigore immortalitatis, sed quod haberet necio quod supernaturale robur in anima, datum diuinitus quod corpus ab omni corruptione praestabat immune, quamdiu scilicet diuinam voluntatem sequeretur, eiusque praecipis obtemperaret.

Incorruptibile quid dicitur tribus modis. Quod ut planius faceret, distinctione titur, ait enim quid incorruptibile, tribus modis dici posse. Primo propter materiam; vel quod materia careat, ut Angeli, vel, si habeat, quod ad alias id formas, praeter eam quam semel accepit, non vergat aut inclinet, ut in caelis rebusque caelestibus fieri videmus & vocatur hoc incorruptibile secundum naturam; atque hoc modo omnia corpora caelestia, & ipsi Angeli natura incorruptibiles sunt. Secundo dici quid potest incorruptibile propter formam: cum nimirum rei alicuius essentia sua incorruptibili superior aliqua & excellentior dispositio annexa est, quae eam ab omni profus corruptione conseruet: & dicitur hoc incorrupti-

Tom. 4. Bess. Aduent.

bile secundum gloriam, atque hoc modo incorruptibilia fore post generalē mortuorum omnium resurrectionem, putamus ipsa gloriosa Sanctorum corpora. Vnde olim Augustinus: *Tam potenti natura Deus fecit animam, ut ex eius beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis & incorruptionis vigor.*

E. ist. 56. ad Dioscorum.

Tertio, vocamus quid immortale & corruptibile propter causam efficientem: & sic immortalis & incorruptibilis fuisset homo in statu innocentiae, idque singulari Dei dono & beneficio, qui causa eius efficiens est: qui nimirum, quamprimum ut ei dedit Esse, dedit simul & immortalitatis donum. Vnde idem qui supra Augustin. Deus, inquit, hominem fecit, qui quamdiu non peccaret, immortalitate videret, et sibi auctor esset, aut ad vitam, siam q. 19. aut ad mortem.

Lib. de q. no. ui & vet. te. q. 19.

Scotus, qui Thomae in omnibus pene aduersatur, in hac quoque sententia cum eo non conuenit, nescit enim qui fieri posset, ut virtus quaedam aut qualitas animae insita, corpus quod natura corruptioni obnoxium est, immortale possit & efficere & penitus incorruptibile: atque e contra, hominem in primo illo innocentiae statu, mori potuisse, sed tamen non fuisse moriturum, quamuis alioquin mortalis esset, actu nimirum moriendi ad possibilitatem non accedente, Deoque moriendi tempus praueinente. Deus enim viso vires eius iam paulatim imminuere, calorem naturalem euanescere & humorem radicalem sensum exsiccari antequam mors adueniret, in caelum eum transfulisset, vitam hanc animalem, & terrestrem in spiritualem, ac vere caelestem commutando. Bene quidem, sed fuisset nihilominus immortalis, & Salomonis vera manet sententia, *Deus creauit hominem inextremabile.* Quid amplius? *Et ad imaginem similitudinis sua.* Sed iam postliminio vnde digressi sumus reuertamur, & status innocentiae felicitatem, gloriam, voluptatemque magis adhuc dilatemus.

Sap. 8. Ibid.

Sapiens igitur excellentiam huiusce aureae aetatis describens, ait hominem inextremabilem, immortalem, inexpugnabilem, & ad diuinam similitudinis imaginem conditum

E

ditum

ditum esse: porro Paraphrastes per *inestimabilem*, intelligit inestimabilem: quasi dicet hominem illo statu creatum, excellentius quid & pretii infiniti atque inestimabilis existisse. Atque hinc factum existimo, cur non nisi post omnes creaturas à Deo conditus sit, vel quod in ordine creationis rerum, perfectissima & absolutissima postrema esse soleant, vel quod mundi prius palatium extrui oportuerit, variaque ipsum suppellectile, id est, animalibus, herbis, arboribus instrui, quam inquilinus eius homo, id ipsum ingrederetur; vel fortasse quod omnium dominus ac velut finis esset. Vnde Aristoteles, *Nos omnium rerum quasi finis sumus*: at potissimum causam existimo, ut demonstraret posterisque edoceret, hominem, vii Sapiens dixit, esse quid inestimabile, ac pretii infiniti.

Cur homo
vlt imo à
Deo crea-
tus sit.

2 Phys. text.
24.

SS. Trinitas
in hominis
creatione
cooperata
est.

Gen. 1.

Et sane ipsa hominis creatio inestimabilis existit, quod ipse Moyses diuinorum arcanorum interpret satis ostendit: omnium enim rerum creationem postquam descripsisset, singulare quid in hominis creatione visus est insinuasse. Nam, si fortasse obseruatis, tradit Deum omnia condidisse, vel absoluta quadam voluntate (nam de creatione cœli & terræ loquens ait, *In principio creauit Deus cœlum & terram.*) vel nuda & absoluta iussione, *Fiat lux, & facta est lux.*

Gen. 1.

At quando homo creandus erat, homo inquam, quo nihil conditum est aut admirabilius, aut excellentius, consultandum Deus putauit, & S. S. Trinitatis concilium quodammodo cogendum, ut quomodo eum fingat mature deliberet: *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem & similitudinem nostram.*

Lib. 2. aduer.
Marcionem,
Bas. h. mil. in
hexam.

Hic obstupescit Tertullianus, hic miratur Basilius, atque ambo confitentur, vere inestimabilem hominem à Deo conditum esse: quod illi à Salomone, Salomon autem à Moyse didicere. Sed audite quid aliud.

Deus ipse Aduerto præterea, cum creaturarum omnium efformationem mecum perpendo, aut cætera terram & aquam omnium plantarum heromnia vel è barum, dumorum, fruticum, radicum, arborum, auium, piscium, bestiarum, animaliumque velut parentes, ac genetrices exi-

tere omniaque quæ quatuor hisce elementis continentur, ex his duabus originem sumpsisse. De aquis testatur in Hymno Ecclesiæ,

*Qui ex aquis ortum genus,
Partim remisit gurgiti,
Partim leuas in aera.*

De terra audiamus Moysen, *Germinet terra herbam viuentem, & lignum pomiferum.* Et deinde: *Producat terra animam viuentem in genere suo. iumenta & reptilia, & bestias terræ.* Hominem vero, velut diuinum quid & penitus admirabile, ipse Deus condidit, suis eum manibus componens, atque omnia corporis & sensuum organa diuino artificio dirigens, disponens, & formam quandam penitus spiritualem in eodem effingens. An non igitur bene ait Sapiens, *Creauit Deus hominem in æstimatione?* Cur autem addit, *Et ad imaginem similitudinis suæ*: an ut nobis vernantem illum innocentia statum magis adaperiret, felicitatemque hominis euidentius exponeret? seu quidem possit, sed sunt & aliæ rationes numero infinitæ & auctoritate prægnantes, quarum aliquas huc adducam.

Sap. 11.

IV.

Cur Deus
hominem ad
imaginem suam
creauit.

Omnipotens ille rerum conditor Deus, ideo potissimum hominem ad imaginem & similitudinem suam condere voluit, præter cætera quibus eum donauit priuilegia & gratias, ut discrimen, quod inter diuinam bonitatem, & humanam est malitiam melius patefaceret: homo enim natura ita procax, & meritis suis ita arrogans est, ut parem pati, vel locum tolerare nesciat. Dei vero bonitas adeo immensa est, atque infinita, ut ea quibus excellit, homini cupiat esse communia, suaque cum illo priuilegia communicare: vult eum scilicet immortalem, scientem, felicem ac beatum esse; ut nimirum ipse immortalis, beatus atque omniscius est. Vere igitur hominem ad similitudinem suam creauit. Altera est, Deus, summa inquam illa bonitas, & amoris in hominem infiniti ad imaginem eum suam ideo condere voluit, ut omnes eam creaturæ colerent, susciperent, & venerarentur, tanquam eum qui regis sui ac Dei exterius per se ferret insignia. Vnde

Gen. 9. Vnde ad Noc Deus: *Terror vestrorum & tremor sit super cuncta animalia terra, & super omnes volucres caeli.* Ne nimirum coelestes orbis motum, astra lumen, Angeli promptum ministerium denegarent, & ne demones in eius perniciem & interitum conspirarent, neque bestiae atque omnia fera animalia in eum insurgerent, ei que exitium minarentur. Et quemadmodum Aegyptii Iosephum Patriarcham, Persae & Medi Mardocheum suspiciebant, venerabundi, quod regibus ambobus insignibus indutos conspicerent: ita quoque omnes omnino creaturae hominem velut diuinum, Deo dilectum, diuinisque insignibus circumdatae venerarentur. Ideo scilicet eum ad imaginem similitudinis suae creauit.

Tertia sit: Omnia dederat homini Deus, sed eum voluit esse suum, & ad se pertinere: utque hoc manifestum foret, eumque, ut talem ceterae creaturae suspicerent, regio quodam signo, imagine, inquam, sua, eum notare voluit, tamque profunde diuinae essentiae suae aera insculpere, nulla ut ratione eradi posset nisi simul & sua, diuina scilicet, natura eraderetur. Nobilis ille sculptor Phidias, cuius opera semper admirata est antiquitas, tanto artificio Mineruae clypeo suam effigiem insculpsit, nulla ut arte, nisi eum insigni operis deformitate, potuerit eradi. Melius hoc mea sententia, de summo illo vniuersi sculptore dici potest, qui hominem sculpendo, naturae illius aeri tanto artificio imaginem suam indidit, ut quicumque eam tollere contenderet, diuinam quoque non mediocriter laederet essentiam. Bene igitur olim dixit Sapiens: *Deus creauit hominem ad imaginem similitudinis suae.*

Sap. 2. Quartam adiamus: Inter omnes omnino creaturas corporeas, quae e nihilo productae sunt, nulla reperiebatur quae vel Dei imaginem referret, vel eum qua ille familiariter ageret, & erga quam suum affectum declararet: quapropter summo illi Numini visum fuit hominem creare, eumque ad similitudinem suam efformare, ut eum diligere, ipse quoque vicissim ab illo diligeretur, atque familiariter eum illo ageret,

quippe qui in se illius referret imaginem. Ita nimirum ipse testatus est, dicens: *Deliciae meae, esse eum si iis hominum:* ait, *Cum filiis hominum,* non vero cum bestiis, coelestibus orbibus, sideribus, Angelis, at eum solis hominibus, soli namque homines ad eius similitudinem efformati sunt. Exclamat hic Iob, & immensam Altissimi bonitatem demiratur, *Quid est homo quia magnificas eum, Iob. 7. aut cur apponit erga eum cor tuum? visitas eum dilectulo.*

Annon hic magnus amor est, & immensa dilectio, quae nimirum e diuinae essentiae similitudine ortu habet? Merito ergo scripsit Sapiens, *Deus creauit hominem ad imaginem similitudinis suae.*

Quintam statuo hanc: Quemadmodum Rex cum urbem exstruxit, aut arcem quandam communiuit; loco aliquo celebri insignia sua figere solet, marmori aut aeri inscripta, ut apud posteros perpetua eius rei vigeat memoria, quique sequentibus victuri sunt temporibus, quis loci illius fundator extiterit, sciant. Ad eundem etiam modum summus ille Deus qui natura totius vniuersi Dominus est ac rex, postquam magnam hanc totius orbis temp. condidisset, hominis vultui (qui est totius aedificii velut locus primus & qui inter omnes omnino creaturas principem locum obtinet) insignia sua, suaeque imaginis similitudinem voluit insculpere, ut quicumque hunc intuerentur, in fronte illius velut in frontispicio simul legerent, quis tam ampla in mundo hoc inferiori urbis conditor & fundator extiterit.

Nobilis ille pictor Apelles cum opus quoddam inchoatum morte praeventus absolueri non potuisset, nullus omnino reperiendus est, qui vltimam manum addere, aut tanti pictoris opus perficere ausus fuerit. Oris enim pulchritudo reliqui corporis imitandi spem auferbat. Haud aliter quoque Deus optimus maximus, admirabilis ille naturae huius pictor & effector, eum suam homini imaginem, sed eam imperfectam, nec penitus absolutam in creatione, insculpsisset; nulla vquam creatura extitit, nec villo vno tempore, etiam inter Angelos exstabit, quae

eandem perficere præsumat. Solus namque Deus eandem in eius creatione incepit, in iustificatione quotidie magis & magis expolit, & tandem in glorificatione perficiet, & penitus absolutam reddet. Tantane igitur tua in posterum futura est impudentia, ô homo, vt Dei tui imaginem & insignia per terram velut neglecta trahere, ac vitiorum tuorum cœno ac sordibus coinquinare præsumas? foret hoc crimen grauissimum dignum suppliciis, & singularis Deitui contemptus indicium, quod ne fieret, impedire conatus est Sapiens, cum creationis tibi tuæ excellentiam in mentem reuocauit, dicens: *Deus creauit hominem in excellentia & ad imaginem similitudinis suæ.* O rationes egregiæ! ô felicitas incomparabilis! ô vita omnium votis exoptanda, nisi Satana infidiis fuisset interrupta! Sed quid? *Inuidia diaboli mors intrauit in mundum.* O inuidiam sceleratissimam! ô rabiem nimium crudelem! ô mortem ah nimis infelicem! mortem, inquam, cuius memoria nunquam animo nostro deberet excidere & ad cuius perpetuam recordationem nos Salomon adhortatur, verbis illis quæ toties iam produximus: *Memorare nouissima tua, & in æternū non peccabis.* Nam mortis meminisse, ac præsertim vnde profecta sit, & quam ratione in mundum venerit, est, amissionis illius iucundissimæ immortalitatis, iustitiæ originalis deprædationis, priuilegiorum illorum singularium abolitionis, recordari; hæc porro omnia singularis efficaciam sunt, ac nimium quantum sufficiunt ad insolentiam comprimendam, & præcipitem nostrum in omnia vitia imperpetuum retardandum. Vestrum igitur erit, eiusdem perpetuo recardari, meum vero ad alterum concionis membrum delabi, vobisque ad oculum, quanta mala Satana inuidia post innocentiam & immortalitatis amissionem in orbem inuecta sint, ostendere. Erat hoc nimirum secundum quod explicandum suscepimus, quod quam poterimus breuissime expediemus.

V. Diabolus, nefarius ille spiritus, videns hominem tanto in honore constitutum, tanta felicitate abundantem, tam ingenti glo-

ria cumularum, eiusdem felicitati inuidit, & aduersus eundem conspirans, peccatum in orbem inducens, portaque morti adaperiens, ei perniciem machinatus est, primamque illius felicitatem impedire conatus, atque innocentiam primamque euertere satagens, eundem perdidit; atque in illo variis nos omnes malis & calamitatibus inuoluit. Sceleratus ille Achitopel Absolomo, qui patri in regno proxime debebat succedere, nefarium consilium dedit, vt in eum insurgeret, arma aduersus eum gestaret, regnumque sibi violenter pareret; ideo illum copiosa militum manu instruxit, instructumque in aciem produxit, in qua fufus fugatulusque vitam simul ac regni spem misero sane exemplo perdidit. Ecce in quæ mala pessimus ille consultor adolescentem regium non compulerit. Satan vero Achitopheli perfidia & nequitia non cedens, Adamo, ad gloriam & immortalitatis coronam destinato, persuasit, vt aduersus Deum, patrem suum simul & principem insurgeret, in eum arma caperet; quem cum variis armis, & inprimis ambitionis, instruxisset, totius eius ruinam, perniciem ac mortis denique causa exstitit. Hinc bene Scriptura: *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum.* O inuidiam vere detestandam!

C. Caligula Imperator tanto in populum Romanum odio fuit, vt sæpius diceret: *ligula ad Vrinam hic populus vnicam ceruicem habet;* vt nimirum eandem præscindens, populum simul vniuersum ita exstingueret. Satanas hominum inimicus immortalis atque hostis iuratissimus; vetus, inquam, ille Tartari Imperator, odium plusquam Vatinianum aduersus homines sub pectore fovens, & id ipsum foras producere conatus, Adamum qui totius naturæ caput erat & princeps, occidit, & cum eo totum humanum genus capite truncauit. Testem hic habeo Apostolum Paulum: *Per vnum hominem peccatum in orbem intrauit in mundum. & per peccatum mors;* adeo vt capite exstincto, totum simul corpus delictum adierit.

Sampson, quo vindictam de Philisthæis hosti-

Sap. 2.

Ibid.

e. Reg. 15.

OidiumCa-
ligula ad-
uersus Ro-
manos.

Rom. 5.

Iud. 16.

hostibus iratissimis fumeret, columnas quibus cœnaculum in quo epulabantur, in-
nitebatur, collidens, eisdem ruina inuoluit.
Satan idipsum omnino cum hominibus,
hostibus suis mortalibus, egit. Illos enim
perdere & euertere satagens, Paradisum
terrestrem ingressus, in quo omnes simul
homines interpretatiue continebantur, A-
damum & Euam, qui velut bases totius hu-
mani generis erant, aggressus, eisdem sub-
uertit: quibus prostratis, tota mox ædificii
moles velut columnis destituta, cœruit, om-
nisque posteri ac nepotes sub eadem rui-
na misere oppressi interiere. Mors igitur per
vnum hominem intravit in mundum. Au-
dite figuras.

Eph. 5. 6. 7.

Purpuratus ille Persa Aman, inuidia &
superbia tumens quam qui maxime, cum
diuturnum aduersus miserum Mardoche-
um odium fouisset; tandem sanguinolentus
& atrox a Rege decretum obtinuit, quo ei
& Mardocheum patibulo affigendi, & totius
Iudæorum populi excidendi, ac ferro flam-
maque delendi licentia dabatur. Diabolus
antiquus ille Infernorum dominator & prin-
ceps, omniumque superborum caput & dux,
immortales cum homine generis inimicitias,
tantum in Paradiso effecit, vt eum peccato
inuolens, cruentum de eo morte tollendo
decretum obtinuerit, nec solum de eo, ve-
rum & de omni eius posteritate, quæ ad fi-
nem vsque sæculi, continua serie, post eum
esset ventura, Omnes igitur in eo peccati vni-
at decretum ipsum, hoc est, quod sacris Scri-
pturæ libris legitur insertum: *Pulsus es, & in-
pulsiorum reuertere.*

Gen. 3.

Naaman Syrus, diuitiis & nobilitate pol-
lens, sed lepra turpissima infectus, in Iudæ-
am veniens, in causa fuit, cur Giezi Elisæi
Propheta puer, qui ambitione tumebat, oc-
culto Dei iudicio, lepra fuerit percussus, at-
que omnes eius longa successione posteri:

4. Reg. 5.

*Sed & lepra Naaman auharebit tibi & semi-
ni tuo usque in sempiternum.* Satan Infero-
rum princeps, sed lepra scatenens, laxatis ha-
benis in mundum ingressus, causa extitit,
cur, non dico Giezi, sed Adam, natura sua

Dei puer ac seruus, peccati lepra infectus
fuerit, atque vniuersa eius posteritas, in qua
omnes peccauerunt: ecce lepra generalis. in Sap. 2.
uidia d. a. oli. ors intravit in orbem terrarum: Matih. 13.
ecce diabolum in causa. Desuntne igitur
nobis in sacris literis figuræ, quibus id pro-
bemus? sed parabolas etiam aliquas prole-
ramus.

Pater quidam familias, cum bonum se-
men in agro seminasset, venit inimicus ho-
mo, cum altum dormirent homines, & nox
esset, & superseminauit zizania, omniaque
eius laborem destruxit. Hoc, fateor, non ut
si parabola est, sed denotat Deum magnum
illum patrem familias, naturæ humanæ a-
grum gratia, virtutibus, scientia, iustitia, a-
liisque bonis seminibus repleuisse; diabo-
lum vero, qui verus hominis inimicus ex-
stitit, omnem eius laborem perdendo, pecca-
ti, mortis, laborum, miseriarum, infinita-
rumque zizania & spinas superseminasse.
Equæ Deus bone zizania! Audite & aliam
magis luctuosam, quam nobis Lucas descri-
bit. Homo quidam descendebat de Ierusa-
lem in Iericho, (quæ idololatris infamis e-
rat) & incidit in latrones, qui etiam despo-
liauerunt eum, & plagis impositis abierunt
semitiuo relicto. Homo infelix, cuius qua-
so, geris figuram, nisi infelicis istius Adams,
qui nescio quo inductus consilio, descen-
dens Ierosolymis in Iericho, è gratia, in-
quam, statu, in voraginem peccati, & in la-
trones & sicarios atrocissimos incidit, mor-
tem, diabolum & peccatum? O sceleratos
prædones, qui præterquam quod gratias &
privilegia, dona supernaturalia, iustitiam
originalem, immortalitatem, Dei cognitio-
nem, aliaque plurima illi abstulerint; cruen-
ta quoque vulnera, eaque horrenda infix-
erunt, scilicet ingentem spiritus excaecatio-
nem, magnam in intellectu corruptionem,
in parte concupiscibili rebellionem, eumque
semitiuum, solis naturalibus relictis, de-
seruerunt. O casum deplorandum! sed audi-
te alia.

Parabolæ
insignes..

Luc. 10.

Cum itaque iam omnes homo facultas
res amisisset, ac vita quinetiam ipsius vena
lis esset, ecce è vestigio mille calamitates post ad-
fata-

missum pec. faciales, & cruces variæ in eum irruerunt, calidum, inquam, & frigus, fames, morbi, innumeræque aliæ ærumnæ quæ illi intrinsecæ sunt, & cognitæ. Eheu! peccatum ecce omnia miseriarum genera in orbem inuexit. Ab eo tum tempore inualuit crapula, tabernæ erigi cœpere, fumate culinæ, ventrisque ingluuies dominari: tum gula & ebrietas laxatis habenis in mundum venire; tum ciborum delicia linguæque irritamenta nata sunt.

Ante peccatum admilsum nemo comederat carnes.

Gen. 1.

Non erat ante lapsum vsus carnis, nemo eandem gustauerat, laniones nulli reperiebantur, quid torrere & frigere foret nullus nouerat: nam non nisi herbis & pomis primi parentes vesciebantur. Quod ex ipsis Dei verbis vitæque ratione, quam iisdem præscripserat, manifestum efficitur: ait enim: *Ecce dedi vobis emzæm herbam afferentem semen super terram, & vniversa ligna, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escam.* Nulla ecce carnis ferinæ, animalium, aut alterius cibi fit mentio. Et sane bis mille annis, ad ipsum vsque diluuium, verisimile est hanc à primis mortalibus diætam seruatum. Et profecto hæc vitæ ratio in statu innocentia, & aureo sæculo etiam fuisset, vel quod ea quæ terra progigneret, naturaliter tum parari poterant, minori que cura & anxietate, sine foco, culina, nulloque adscititio condimento; vel quod herbæ & arborum fructus iucundiori tunc sapore pollerent, vti accidisse constat Hebræis, dum quadraginta annorum spatio, manna per desertum Sinai reficerentur, quod omne in se ciborum delectamentâ compledebatur.

Absq; peccato nõ fuisset vini vsus. Præter varia illa gulæ irritamenta, saporumque varietates, vini quoque & bacchanalium vsus, quæ priori ætate ignora erant, peccatum exortum fecit exoriri. Ante enim, quam innocentia exciderent parentes nostri, non nisi aqua bibebatur, nec ea quidem factitia aut condita, sed naturalis, qualem eam fontes & flumina propinabant: quin & omnes quotquot tum erant ad vsq; diluuium, aquam biberunt; sed maiori haud dubie voluptate & gustu, quam

modo vina falerna aut Campana; habebat enim tunc aqua saporem quemdam suauissimum, ac gustum longe iucundissimum, cui meliçraton, vinum myrthinum, defrutum, ficera, & nectar Cannarium si comparentur, purifcere, & diluta quodammodo esse videantur. Crediderim quidem vites terram protulisse, sed solis vuis contentos mortales succum inebriantem non expressisse, atque hac ratione ad ipsius vsque diluuii tempora vixisse. Quod per Noachi ebrietatem euidenter ostendi potest: hic enim cum vites à diluuiò quodammodo fractas & debilitatas sentiret, ac nature robur non nihil decoxisse, vites quas diluuium perdidit, cepit excollere, liquoreque expresso gustato inebriatus est. Ignorabat scilicet, vt eum sacra Scriptura excusat, vini potentiam, nesciebat fumolis illis exhalationibus, quas vinu continet, capitis vertiginem induci. Quamobrem si ante diluuium vini vsus fuisset, Noe profecto, qui sexcentis ante id annis vixerat, vini vsus & vites non ignorasset. Dicendū est igitur, eius vsus tunc incognitum fuisse, & sola frigida illius aui homines sitim restinguere solitos. At vbi peccatum intravit, omnia sursum deorsumque mutata sunt ac fugata abstinentia, victusque temperia, ingluuies, mensæ lautiores atque Epicureus viuendi modus immundatut. Quin & maiora.

Peccatum etiam stupidos nos & ignaros reddidit, & qui prius omnium rerum cognitione enituissemus, nos bardos effecit. Primi quippe parentes diuina quadam scientia ac doctrina singulari præditi à Deo conditi erant. Vnde Ecclesiasticus, *Disciplina in- Eccl. 11. lectus repleuit illos, & reuocauit illis scientiam spiritus, mala & bona ostendit illis:* quin & eorum posterit eiusdem scientia ex alle heredes fuissent; sed omnia hæc per peccatum destructa sunt, quod, ablata scientia, meras tenebras, & densam ignorantia nubem, ne dicam noctem, animis nostris offudit. Absq; peccato fuisset, non oportuisset litteris incumbere, non fuisset opus sibi præceptores adsciscere, de bibliothecis & libris, nullus fuisset sermo, scholas nõ fuisset necesse visi-
tare,

tate, totus quippe mundus in omni scientiarum genere apprimè fuisset versatus, at mero modo ubique ignorantia & mentium caligo regnat, ó rerum vices deplorandas! & metamorphosim nimis ah diuersam! quam procul à priore illa felicitate recessimus! Sed quid? peccatum est, Auditores, peccatum est, vnicum inquam peccatum, quod in has nos miseras coniecit: ipsum quod nos omni felicitate, iucunditate, vira, deliciis ac voluptate spoliatos & nudatos, in statum infelicitatis, calamitatis, mortis, miseriarum, & ærumnarum coniecit. Ipsum inquam est, quod nobis infelici profecto partu mortem edidit, quam vos, velim, semper ob oculos gerere, ac nullo non loco recordari: & ita fiet, vt in æternum nunquam peccaturi sitis.

Atque hoc vnum est, quod hodie omnes quam enixissime à te postulamus Domine, vt nobis scilicet gratiam concedas, qua nunquam eiusdem obliuiscamur; sed quoad vnumus, eius nobiscum viuat memoria, & imprimis, vt interdum in mentem reuocemus, felicitatem, voluptatem ac delicias aurei illius innocentie status, vt nimirum homo conditus sit à Deo immortalis, semper vegetus, lætus, procul ab omni tristitia remotus, benedictionibus abundans, afflictionibus carens, ab omni prauo affectu liber atque aduersus omnes morbos singulariter præarmatus: vt nimirum omnia nouerit, nihil ignorauerit, omnia dilexerit, nihil despexerit, omnia gubernarit, nihil formidarit, omnidenique felicitatis genere fuerit cumularus.

Ac deinde mentis oculos in aliam partem deficientes, peccati horrorem inspiciamus, simulque meminerimus, ipsam esse nefarium illum prædonem, qui omnibus nos priuilegiis, donis, facultatibus spoliavit, ac nudos penitus deseruit: vt deinde nunquam obliuiscamur, ipsum esse patrem tam infandæ ac nefariæ filie, mortis inquam, quæ omnes omnino homines premit.

Quæ omnia cum in mentem reuocauerimus, fac Domine, vt fructum hinc aliquem percipiamus, vt nimirum visa eiusdem virtutis illud remis, velisque fugiamus, & ab eo velut à facie colubri, vt Sapiens monet,

declinemus; simulque ad te recurramus, vt qua nos ipsum priuat, beatitudinem sempiternam recuperare valeamus: ad hanc porro nos dirigant Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.

FERIA QUARTA.

DE MORTIS NECESSITATE.

Partitio.

- I. Quod omnis homo est mortalis.
- II. De certitudine necessitatis moriendi.
- III. De facultate euertendi robustissima quædam.
- IV. De vniuersali mortis statuto.
- V. An Enoch & Elias sint mortui.

Memorare nouissima tua, & imprimis esse, necesse omnes nos mori, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

CVM filii Iob, in domo fratris primogeniti, iucundissime epularentur; ecce ventus & turbo quidam vehementior, è deserto prorumpens, quatuor domus angulos concutiens, eandem ad terram miserabili sane casu prostravit, atque omnes conuiuas tristi ruina inuolutos oppressit. O casum deplorandum! Sed fuit illa oppressio figura mortis vniuersalis, & interitus omnium filiorum hominum prælagium. Omnes enim filii Dei, qui verus noster Iob est, in Adami, qui omnium hominum primogenitus erat, voluntate velut in domo quadam, simul comprehensi, iucundissime in paradiso deliciarum inter se cum epularentur; vehemens ille peccati turbo exurgens domumque concutiens, omnes omnino mortales misere oppressit, ac vniuersum humanum genus variis calamitatibus inuoluit. Atque ita factum.